

Llengua, quotes i cintes de vídeo

L'aplicació de la Llei de Política Lingüística al sector audiovisual serà gradual i dialogada. En cinema, l'àmbit menys normalitzat, passarà un any abans que no es faci el decret sobre quotes lingüístiques per a distribuïdores i exhibidores.

El rebombori aixecat amb les discussions sobre la Llei de Política Lingüística va cessar en el moment d'ésser aprovada, el 30 de desembre del 1998. L'anomenada, popularment, "lleï del català" entrava en vigor el 29 de gener, sense que els oïdors se n'adonessin. En realitat, la quota del 25% de música en català a les emissores radiofòniques, ja fa anys que l'apliquen les ràdios privades catalanes gràcies a un conveni entre la Generalitat i l'Associació Catalana de Radiodifusió. D'una altra banda, la resta d'emissores s'hi aniran afegint a mesura que es renovin les llicències, tràmit que es fa cada deu anys. A més, les televisions del Principat programen normalment en català i, pel que fa a cinema, la Direcció General de Política Lingüística ha establert un termini de temps superior a un any per a pactar amb distribuïdores i exhibidores el decret que ha de fixar les quotes de doblatge.

Els Hèrcules americans. On la normalització és més complexa és precisament en l'àmbit del cinema, dominat per multinacionals amb pressupostos multimilionaris. En aquest terreny l'objectiu de la llei és: "afavorir, estimular i fomentar (...) la producció cinematogràfica en català i el doblatge i la subtitulació en català de pel·lícules

d'expressió original no catalana". Per aconseguir-ho, la Generalitat "pot establir per reglament quotes lingüístiques de pantalla i de distribució".

La situació del català en el cine-

lítica Lingüística, no pas per la distribuïdora.

El nombre de films doblats per les distribuïdores és insignificant, encara que doblar-ne permeti d'introduir més films nord-americans en el mercat estatal. Segons la Llei de Protecció i Foment de la Cinematografia del 1994, la relació entre films europeus i films dels altres països (sempre són els Estats Units) ha de ser d'un d' europeu per cada tres d'americans. En canvi, si un film americà es dobla a una segona llengua oficial de l'estat, com ara el català, llavors es permeten quatre cintes americanes per una d'europea. Les distribuïdores també fan algun doblatge per aquest motiu, però, tal com denuncia la Plataforma per la Llengua, després no les exhibeixen en pràcticament cap cinema. D'una altra banda, el periodista i crític

ARXIU

de cinema Josep M. López Llaví retreu que aquesta concessió a les distribuïdores no ha aconseguit xifres clares d'augment del doblatge, i, en canvi, perjudica la producció cinematogràfica europea i catalana. Segons el director general de Política Lingüística, Lluís Jou, el que la llei del català vol aconseguir no és pas que totes les pel·lícules siguin doblades, sinó que hi hagi un equilibri entre productes de gran impacte i els de menys interès. Per això Jou confia a aconseguir un

Helena Bonham Carter a 'Les ales del colom', una de les últimes estrenes en català, amb 'The Boxer', del director irlandès Jim Sheridan. Política Lingüística ha anunciat que *Anastàsia*, una producció de dibuixos animats de la 20th Century Fox, també s'estrenarà en català al Principat i a les Illes.

AL·LÓ QUE DIU LA L·LEI SOBRE EL SECTOR AUDIOVISUAL

CAPÍTOL IV: ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ I LES INDÚSTRIES CULTURALS

ART. 25. Els mitjans de radiodifusió i televisió públics.

1. En els mitjans de radiodifusió i de televisió gestionats per la Generalitat i per les corporacions locals de Catalunya la llengua normalment emprada ha d'ésser la catalana. (...)

ART. 26. Els mitjans de radiodifusió i televisió de concessió.

1. Sens perjudici de l'aplicació de la Llei 8/1996, del 5 de juliol, de regulació de la programació audiovisual distribuïda per cable, les entitats a què fa referència la Llei esmentada han de garantir que com a mínim el 50% del temps d'emissió de programes de producció pròpia de qualsevol mena i dels altres teleserveis que ofereixin sigui en llengua catalana.

2. El que disposa l'apartat 1 s'aplica també als concessionaris de televisions de gestió privada d'àmbit territorial de Catalunya.

3. Les emissores de radiodifusió de concessió atorgada per la Generalitat han de garantir que com a mínim el 50% del temps d'emissió sigui en llengua catalana, bé que el Govern de la Generalitat, atenent les característiques de llur audiència, pot modificar per reglament aquest percentatge. (...)

5. Les emissores de radiodifusió i de televisió han de garantir que en la programació de música cantada hi hagi una

presència adequada de cançons produïdes per artistes catalans i que com a mínim el vint-i-cinc per cent siguin cançons interpretades en llengua catalana o en aranès. (...)

ART. 28. Les indústries culturals i les arts de l'espectacle.

1. El Govern de la Generalitat ha d'afavorir, estimular i fomentar: (...) c) La producció cinematogràfica en català i el doblatge i la subtitulació en català de pel·lícules d'expressió original no catalana, i la distribució, en qualsevol format, i l'exhibició d'aquests productes.

d) La producció, la distribució i la difusió d'enregistraments sonors i de material audiovisual en català. (...)

3. Per tal de garantir una presència significativa de la llengua catalana en l'oferta cinematogràfica, el Govern de la Generalitat pot establir per reglament quotes lingüístiques de pantalla i de distribució per als productes cinematogràfics que es distribueixin i s'exhibeixin doblats o subtitulats en una llengua diferent de l'original. Les quotes establertes per a les produccions cinematogràfiques doblades o subtitulades en català no poden excedir el cinquanta per cent de l'oferta de distribuïdors i exhibidors en còmput anual i s'han de fomentar en criteris objectius. La regulació corresponent s'ha de fer en el marc de la Llei de l'Estat 17/1994, del 8 de juny, de protecció i foment de la cinematografia, i segons el règim que aquesta estableix.

Manifestació de la Plataforma per la Llengua en favor del cinema en català. La Disney es va negar al doblatge de Pocahontas.

ARXIU / RICARD CUGAT

decret sobre quotes lingüístiques entre gener i juny del 1999 a còpia de "concertació, diàleg i acord" amb distribuïdores i exhibidores.

Les principals distribuïdores amb les quals haurà de bregar són les cinc "grans": Warner, Fox, Columbia-Tristar, Buena Vista-Disney i United International Pictures (UIP). Segons els experts consultats, el poder de totes cinc és enorme perquè, en canvi de les grans produccions que arrosseguen més

espectadors, obliguen els exhibidors a quedar-se'n un lot de les altres.

Les distribuïdores també s'han caracteritzat pel fet de negar-se sistemàticament al doblatge en català. Tot i que ha estat la Generalitat qui ha pagat el doblatge i les còpies en català de les últimes grans produccions Disney, en algun cas la distribuïdora s'hi ha oposat. Per exemple, l'Índia de Pocahontas (1995) no va parlar català, i això

que el Disney anterior, doblat al català, *101 Dàlmata*, havia aconseguit, proporcionalment, més espectadors: 73.000 persones (un 34%) van veure una de les sis còpies en català, mentre que el triple de còpies en castellà, vint, només van reunir 173.000 espectadors. El portaveu de la Plataforma per la Llengua, Martí Gasull, opina que la pressió seria més efectiva, si es fes a nivell internacional, perquè aquestes grans productores i distribuïdores "no volen maldecaps". Segons Gasull, una de les accions de la Plataforma per la Llengua en favor del doblatge d'una pel·lícula de Disney va funcionar molt bé perquè va coincidir amb una visita d'un directiu de Buena Vista International a Barcelona i va veure que els diaris n'anaven plens. La Plataforma recorda que la importància del mercat català és una mesura de pressió important. Segons l'informe *Dades Culturals* que el Departament de Cultura va editar el 1993, Catalunya és el país europeu amb la mitjana més elevada d'assistència anual al cinema: cada català hi va 3,40 vegades l'any, per

davant de Noruega, que té una mitjana de 2,53.

Josep M. López Llaví diu que el "lliure mercat" que defensen els americans només és unidireccional, perquè els EUA només doblen un 1,5% de les produccions europees, cosa que no n'afavoreix la comercialització". López Llaví creu, com la Plataforma, que la pressió sobre les distribuïdores perquè doblin al català i el suport econòmic a aquest doblatge han de ser les bases que han de permetre "afavorir, estimular i fomentar" el cinema en català.

Pel que fa al mercat del vídeo, Lluís Jou afirma que hi ha un problema de base, perquè, si les pel·lícules no s'han doblat per al cinema, "no té gaire sentit de fer-ne el doblatge per al format vídeo". Tot i així, Jou afirma que aquests darrers anys hi ha hagut un salt quantitatiu. Les 40.000 cintes de vídeo venudes el 1995, eren 76.000 el 1996 i 150.000 l'any 1997.

Els mitjans audiovisuals. Les televisions i les ràdios que tinguin concessió de la Generalitat també han de complir uns mínims. Segons la Llei de Política Lingüística, les emissores han de garantir que la programació musical inclogui un 25% de música en català, i que el 50% del temps d'emissió sigui en llengua catalana. Pel que fa a les televisions, la norma afecta, doncs, les emissores locals i la transmissió per cable. Si en les emissores locals la llengua vehicular ja és generalment el català, en un àmbit com el del cable, que tot just comença, la situació és més complexa. Segons Jou, la quota en la televisió per cable és fàcilment assolible perquè es pot emprar el sistema dual i emetre un film o un documental en dues llengües diferents alhora. Segons el responsable de producció de Cable i Televisió de Catalunya (CTC), Ferran González, aquesta empresa complirà la llei. A més, González opina que precisament pel fet d'ésser una operadora atípica, per les característiques del mercat català, volen treure profit d'aquest diferencial i introduir el català "sempre que sigui possible i rendible".

Les ràdios privades catalanes no dependents de cadenes estatals ja compleixen les quotes de la nova llei des del 1995.

Tot i així, González explica que CTC no fa producció televisiva, sinó que és una xarxa que ofereix productes d'altri i, per tant, no té la llibertat total de decidir: "Igual que no pots exigir a una autopista que els camions compleixin tota una sèrie de normes, a nosaltres, tampoc no ens poden demanar algunes coses".

El panorama radiofònic, en canvi, és molt més normalitzat. La Generalitat va signar un conveni el 1995 amb l'Associació Catalana de Radiodifusió (ACR) perquè les trenta-set emissores que la integren tinguessin com a llengua vehicular el català i perquè el 25% de la música fos en català. A hores d'ara, aquestes emissores "ja tenen

un grau de compliment gairebé total", segons que explica el seu president, Salvador Solé. L'ACR agrupa totes les emissores privades que tenen concessió de la Generalitat de Catalunya. Les altres 340 freqüències que hi ha al Principat són, la majoria, públiques: unes 200 d'àmbit municipal i 100 més pertanyen a Catalunya Ràdio o Ràdio Nacional d'Espanya. Unes altres trenta-cinc són propietat de cadenes d'àmbit estatal, com ara la COPE, la SER o Onda Cero. Totes aquestes emissores hauran d'anar aplicant la quota a mesura que renovin les seves llicències de concessió, un tràmit que s'ha de fer cada deu anys. Segons Lluís Jou, totes les noves concessions que es faran a partir d'ara significaran l'aplicació de la quota del 50%, encara que, per a fer-ho, convindrà de modificar el decret de concessions de freqüències de FM.

Pel que fa a la quota de música en català, el director de la revista musical *Enderrock*, Lluís Gendrau, diu que ja s'observa un potencial dels productes catalans per part de la indústria discogràfica: "Hi ha una indústria no independent, amb segells que mai no havien editat en català, que ara s'interessa per aquest mercat". Gendrau opina que aquesta quota també afavorirà la integració de la música en català en mitjans com premsa i televisió que ara la marginaven, i en sales que fins ara no en programaven. "Hi ha hagut moltes institucions i mitjans crítics envers la música en català pel tòpic absurd que el català no lliga amb el rock", diu Gendrau. El director d'*Enderrock* creu que la salut de la música en català és prou bona per a omplir el 25% i molt més, si bé hi ha poca música adulta i cal una renovació en la cançó d'autor.

Salvador Solé coincideix amb Gendrau sobre la tirada que el públic jove té per la música en català. Com a empresari, Solé ho ha demostrat amb una iniciativa única fins ara: Ràdio Cervera, una emissora de la seva propietat, fa sis mesos que únicament programa música en català.

Àlex Milian

Lluís Jou, director general de Política Lingüística: "Convindrà modificar el decret de concessions de freqüències de FM perquè les noves emissores compleixin la quota lingüística."